

Anul I.

Aiud, 15 Maiu 1925.

No. 3.

Amicul Școalei

Revistă pedagogică — culturală — socială.

Organul oficial al Revizoratului școlar, al Comitetului școlar județean și al Asociației învățătorilor din județul Alba de jos.

Apare săptămânal sub îngrijirea Dlui Revizor școlar

MARIAN SASU.

Abonament :

120 lei pe an pentru membrii corpului didactic, iar pentru comitetele școlare și particul. 150 lei.
Redacție și Administrația la biroul Revizoratului școlar — Aiud.

Inserțiuni și reclame

se publică după tarif. — Scrisori nefrancate nu se primesc. — Manuscrisurile nu se înapoiază.

Un număr 3 lei.

15 Maiu

„Luminează-te noue Ierusalime,
mărirea Dlui pesle tine a strălucit”.

S'au arătat Zorile și ceriul a rămas orfan de norii negrii, ai batjocorii și asupririi.

Azi un cântec din alte lumi ne cheamă la sărbătoarea învierii neamului.

Impodobiți-vă fruntea brăzdată de suferinți cu laurii liberății!

Crucea umilinței din trecut, înfiptă în țărâna unde s'au plămădit sufletul românesc, ne cheamă să ne plecăm genunchii înaintea osemintelor amintirii.

Să curgă potopul de lume spre Ierusalim, să zgudue pământul strigătul celor ce-au suferit sclăvia, să rădicăm la ceriuri gloria străbună!

S'a surpat catapeteasma templului, zidit pe minciună și asuprire.

S'a dărâmat și peatra de pe mormântul, ce ținea închis sufletul Românului!

Lanțul ruginit nu mai rezistă! jugul umilitor e răsplătit: suntem Români!

Pe altarul unde jertfea minciinosul preot al neamului giurii, azi tremură stălucitoare luminile adevărului.

Pe ogorul sângelui, răsar îmbelșugate florile dreptății . . .

S'a stins și cântecul apăsării de veacuri și'n locu-i în unde line se perde în nemărginit simfonia deșteptării.

Să mergem la închinare! Înainte avem steaua ce luminează drumul divinității.

Spinii se uscă în urma ei și câmpurile din Elizeu se îmbracă în haină de sărbătoare.

Ideal al străduințelor noastre din trecut, îmbracă purpura regală, acopere-ți fruntea cu drapelul învingerii.

Tu ai văzut pe cei din trecut în luptă cu spărgătorii altarelor noastre sufletești; natura îți țese acum covor de nuntă . . . saltă și te bucură!

Valurile urgiei ți-au oțerit mânia, ți-ai văzut copiii îngropați sub brazda plugului barbar;

din cenușa lor a răsărit isbânda,

Ierusalime al Românismului .

„Luminează-te“!

Ion Rațiu.

Cuvântarea

dlui președinte **Leon Maior**, ținută în Teiuș la 7 Maiu a. c. în adunarea generală a Asociației învățătorilor din județul Alba de Jos.

Onorată adunare!

Războiul mondial, atât în faza primă — adecă în cursul campaniei — precum și în faza a doua, adecă după terminarea operațiunilor militare, a produs o adevărată fermentație în cea ce privește concepțiile de viață, cu repercusiuni puternice — cum era și natural — asupra organizării și directivării viitoare a învățământului de toate gradele.

Războiul în ambele faze a fost și — încă este — un puternic punct de probă a forțelor pentru diferitele concepții de viață sub toate aspectele, în special sub aspectul educației morale, culturale și profesionale ale generațiilor dinainte de războiu.

Învingerile germane, datorite în mare parte unei largi educații profesionale, vitejia fără seamăn a apărătorilor dela Verdun și Marna, năvala înfiorătoare, cu piepturile desvălite, ale nemuritorilor dela Mărășești; isvorite din dragoste de neam și țară în

cel mai ideal senz, și în urmă ghiarele hâdosului materialism, ivite și puse în practică sub cel mai scârbos aspect chiar în cursul și mai ales după încetarea războiului, au făcut și fac, ca fermentația diferitelor concepții să oscileze, să acționeze și reacționeze când spre stânga, când spre dreapta, trecând uneori chiar și extremele, cum e cazul în Rusia.

Amăsurat necesităților, pe cari evoluția le indică în ce privește directivarea generațiilor viitoare, apoi amăsurat lipsurilor, pe cari războiul, cu toate urmările sale, le-a descoperit în privința educației de dinainte de războiu, fiecare stat tinde să-și revizuiască organizația școlară și să-i introducă reformele cerute de experiența trecutului și de prevederile viitorului.

Guvernul actual al țării noastre prin legea învățământului primar-normal, apoi prin legea învățământului secundar, vrea să lărgească cadrele organizației noastre școlare, să le refacă, să le reformeze amăsurat necesității de-a da generațiilor viitoare cea mai bună și înțeleaptă educație atât pentru interesele colective, cât și individuale.

Nu este în căderea mea de a face o critică legilor votate deja de corpurile legiuitoare și nu știu dacă s'a ținut seamă de starea actuală culturală a poporului nostru cu 76% de analfabeți. Știm, însă și cred, că nu exagerez când afirm, că dela rezolvirea norocoasă a reformei școlare, va depinde în mare parte, dacă nu exclusiv, viitorul fericit al țării.

Pentru ca o lege a învățământului, fie cât de bună să-și dea roadele binefăcătoare, depinde de compunerea și aplicarea programei analitice. La compunerea programei analitice va trebui să se țină seamă de următoarele: să se selecționeze bine materialul fiecărui studiu, luându-se minimul indispensabil cu considerarea cerințele timpului și a împrejurărilor. Vor trebui lăsate la o parte tot ce cea ce îngreunează, dar nu produce, ca astfel să evite surmenajul elevilor.

Compunerea programei fiecărui studiu, indiferent de principiu, este lucrarea cea mai de căpetenie când e vorba de reformă, căci ea reprezentând latura practică a principiilor, poate să facă să devină iluzorii cele mai bine chibzuite intenții, poate să ridice la un nivel superior învățământul sau să-i pună greutăți, cari să-i taie din capul locului ori ce avânt.

Dacă planul de muncă e bine fixat, latura obiectivă a muncii, succesul este asigurat.

În lumina acestor considerațiuni, am propus, și comitetul secției județului nostru în ședința sa din 26 Martie a. c. a fixat ordinea de zi a adunării de azi cu rapoartele asupra programei analitice, făcute de unii dintre cei mai distinși membrii ai corpului didactic din acest județ.

Adunarea generală a Asociației învățătorilor din județul Alba de jos.

Dupăcum s'a fost anunțat, adunarea aceasta s'a ținut în ziua de 7 Maiu a. c. în localul școalei primare de stat din comuna Teiuș. S'a ales anume aceasta localitate pentruca să se înlesnească participarea învățătorilor la adunare, cunoscut fiind adeca Teiușul ca un nod însemnat de căi ferate.

Adunarea s'a deschis la orele 9 dimineața de către dl *Leon Maior*, președintele Asociației. Pe lângă cei 115 învățători, veniți la adunare din toate părțile județului, excepție făcând plasa Abrud de unde n'a venit nici-un învățător, zic, mai erau de față și domnii: inspector *Petrescu* și revizor *Sasu*. Autoritățile locale erau reprezentate prin domnii: pretor *Popa*, notar *Cetean*, primar *Brătioiu*, preoții *Suciu* și *Bărluțiu*.

La salutul de bineventare al președintelui *Maior* răspund dnii, inspector *Petrescu* și revizor *Sasu*, cari urează adunării spor mult la lucru. După aceste se alege un grefier ad hoc în persoana dlui *Ioan Mureșan* inv. dir. în Crăciunel. Sfârșindu-se aceste formalități se procedează apoi la dezbaterea obiectelor dela ordinea zilei. Mai întâiu se ia în dezbateră „Noul proiect de programă analitică a învățământului primar“, esențialul obiect al acestei adunări generale. Tesa aceasta a fost distribuită pe obiecte celor mai distinși învățători din județ, ca s'o studieze și refereze în adunare. Cel dintâiu raportor a fost dl învățător-director *Toma Cocișiu* din Blaj.

Dl *Cocișiu*, în calitate de raportor pentru limba română, face o lungă și documentată espunere. Așa între altele spune, că materialul prevăzut de noul proiect de programă analitică (domniasa zice, că numirea de „programă“ e greșită; ar trebui să fie înlocuită cu cea de „plan de învățământ“), pentru limba română, e prea vast. Nu trebuie să se forțeze, ci toate se urmeze firul tradițional. Să nu se imiteze programa școalelor din țările civilizate ale Apusului fiindcă noi Românii suntem cu multe rămase înapoia lor. Condițiile de viață asemenea diferă de cele de acolo. Asolvenții școalelor noastre primare în cele mai multe cazuri nu se deosebesc de cei ce n'au fost la școală. Cărțile noastre de școală sunt pline de neologisme; gustul de cetit e slab dezvoltat; țăreanul nostru nu simte necesitatea sufletească ca să citească. Aceste se pot atribui școalei noastre primare, care până acuma nu s'a dat silința ca să desvoalte în elevi gustul de cetit. Pe viitor va trebui să se facă necondiționat acest lucru, contrar ne vom trezi iarăși cu rezultate puțin mulțumitoare.

Învățământul intuiativ în școalele noastre se face greșit, intrucât se face știință și nici de cât ceace țintește el. Cât privește gramatica, dl *Cocișiu* e de părerea, că aceasta ar trebui să fie

eliminată din școala primară. În sfârșit dl Cocișiu mai spune, că e în contra corectărilor cu roșu a lucrărilor scripturistice, întrucât acest mod de corectare produce descurajare în sinul elevilor.

În jurul celor espuse de dl Cocișiu se încinge o vie discuție la care iau parte între alții și dnii inspector Petrescu și revizor Sasu. La inchierea discuției adunarea generală aduce în aceasta chestiune următoarea hotărâre: Materialul din limba română, prevăzut de noul proiect de programă, poate rămânea pentru fiecare ram în măsura și ordinea indicată acolo. Excepție va face gramatica, care e reclamată să se înceapă numai în clasa III. primară; dar și aceasta nu așa cum s'a predat până acuma, ci mai mult în vederea învățării corecte a ortografiei române din partea elevilor.

Urmează apoi la tribună dl inv. dir. Ioan Goția din Vințul de jos, ca raportor pentru istorie. Dl Goția spune, că materialul de istorie în noul proiect nu diferă de cel din programa vechie, în consecință domniasa propune, ca adunarea să primească cele prevăzute din noul proiect. Și în jurul acestei chestiuni se începe o discuție animată. Dl inspector Petrescu a dat aci mai multe lămuriri. Dl Cocișiu a făcut propunerea ca legendele să se învețe în clasa II. și III., iar învățământul propriu zis al istoriei să se înceapă numai în clasă IV. După mai multe discuții în sfârșit adunarea primește propunerea aceasta a dlui Cocișiu.

Raportor pentru geografie a fost dl Iosif Marian inv. dir. în Aiud. Dânsul spune, că materialul din geografie e prea încărcat în consecință propune repartisarea lui în felul următor: În clasa II. să se predea pe baza intuiției cunoștințele fundamentale de geografie. În clasa III. să se predea județul. Geografia patriei să se învețe în clasa IV. În cursul superior să se predea geografia economică a patriei și continentele. Dl raportor cere, ca Ministerul să dea înlesniri și școlilor primare ca să poată face excursii. Adunarea fără multe discuții primește propunerile făcute.

După aceste urmează referada asupra aritmeticei. Raportorul acestui obiect de studiu a fost dl inv. Andreiu Floașiu din Alba-Iulia. Domniasa, după ce arată materialul din proiect, face următoarele propuneri pe cari adunarea le primește în întregime și anume: În clasa I. se va trata materialul în cercul numerilor 1-30; în clasa II. operațiunile fundamentale în cercul numerilor 30-100; în clasa III. cele patru operațiuni în cercul numerilor 100-1000, din geometrie: noțiunea de linie, unghi, patruleter; în clasa IV. repetiția celor din clasa III. apoi probleme în cadrul numerilor 1000-10,000, fracțiile zecimale, suprafețele; în clasa V. socoteli cu numeri mai mari, fracțiile ordinare, transformarea lor în zecimale, regula de trei, aflarea dobânzii, măsurile de suprafață; în clasa VI. regula asocierii, aligațiunii (mestecării), calculații comerciale; în clasa VII. cunoașterea măsurilor, calcularea suprafețelor, calcularea procentului, capitalului și timpului.

Fiind timpul foarte înaintat cu aceste ședința se ridică, iar

lumea aleargă la masă, care s'a luat într'un restaurant modest condus de un românăș de al nostru. În cursul mesii nu s'a ținut, nici-un toast, dar pentru aceea în siutul conmesenilor a domnit o bună dispoziție.

La orele 4 d. a. s'a început ședința a doua, când a urmat referada dlui inv. dir. P. Petringenar din Zlatna, asupra științelor naturale. Dl Petringenar spune, că materialul din proiect pentru aceste științe nu e bine repărțisit pe clase; domniasa propune, că științele naturale propriu zise să nu se predea în clasa III., aci să se ia material de științe naturale din nemijlocită apropiere a elevului. După mai multe discuții adunarea primește cele indicate în noul proiect de programă.

După aceste urmează raportul dlui inv. G. Spătăceanu din Benic, asupra „Legei pensiilor“. Dl coleg Spătăceanu s'a achitat foarte bine de sarcina impusă, făcându-ne o amănunțită dare de seamă asupra acestei importante legi, ce ne privește pe noi toți. Regretăm, că din lipsa de spațiu nu putem să ne estindem asupra celor împărțite de dl Spătăceanu, dar promitem, că vom face acest lucru într'unul din numerele viitoare ale revistei.

Se procedează apoi la darea de seamă a cassierului Asociației. Dl inv. C. Domșa din Căpuș în calitate de cassier raportează, că în cursul anilor 1923 și 1924 Asociația a încasat în total 846 L 15 b și a plătit sub titlul de diverse cheltueli 47 Lei, așa că azi Asociația dispune de un numerar de Lei 799 bani 15. În legătură cu aceste se constată, că cei mai mulți dintre membrii nu și-au plătit taxele de pe mai mulți ani. Adunarea decide, ca aceste taxe să se încasseze prin ajutorul revizoratului școlar. Dl revizor Sasu a promis aci tot concursul.

Se alege apoi o comisiune în persoanele dlor Cocișiu, Udrea și Dămian, care să facă propuneri asupra alegerii noului comitet al Asociației. Comisiunea aceasta a și făcut propunere și adunarea a ales în noul comitet pe următorii: Andreiu Floaș, Petru Petringenar, Valer Mărginean, Vasile Oniciu, Vasile Șandru, Gheorghe Spătăceanu, Nichifor Borza, Ioan Udrea, Emil Chescheș, Ion Moldovan (Uioara), Iacob Muntean, Toma Cocișiu și Leon Maior. Comitetul acesta s'a constituit apoi imediat, alegându-se de președinte Andreiu Floașiu, vice președinte P. Petrindenar, secretar Vasilie Oniciu, cassier: V. Mărginean, delegați în Comitetul central. A. Floașiu, P. Petringenar, V. Oniciu și T. Cocișiu, delegat în Comitetul Fondului Gheorghe Lazar, Leon Maior.

La eventuale propuneri s'a hotărât, ca să se înceapă o acțiune mai vie pentruca să se înscrie toți învățătorii în societatea: Fondul Gheorghe Lazar. Spre scopul acesta e necesar și concursul centrului. Dl V. Mărginean a propus, ca să se ceară dela cei în drept diurne pentru învățătorii, cari participă la cercurile culturale. Dnii inspector Petrescu și revizor Sasu au promis, că vor interveni la comitetele școlare, ca să satisfacă pretenția aceasta justă a învățătorilor. Cu aceste adunarea se termină la orele 7^{1/2} seara.

3/15 Maiu 1848.

Sunt de atunci 77 de ani. Moțul și-a pus uneltele în cuiu, Câmpeanu și-a lăsat sapa sub părete, Târnavanu, la un paș de loc, au plecat toți spre Blaj. Și dacă rău voitorii au tras podurile și luntrile la țărnu stâng al Mureșului, s'au găsit vaduri ori inat au trecut Români către — Blaj.

Era Blajul cetatea vrăjită din povești pe care o căuta Făt-frumos. 40 de mii, din toate satele ardeleni, la adunare! „Numai vrem să fim robii și slugile altora. Să se rupă lanțurile. Să răsară soarele libertății. Dați poporului român toate drepturile. Nu lăsați să și-le iee singur, că va fi sabie și foc. Poporul român e națiune de sine stătoare :

În Blaj, la adunare s'au rostit aceste cuvinte mari și grele pe acele vremuri.

Cade-se la aniversară zilei, să ne plecăm genunchii, să atingem țărna pământului, care a tresărit infiorată de glasurile oropiștilor de atunci, să ne descoperim capul să privim văzduhul, care a transmis ecoul dreptelor cereri dela 1848. ale poporului român.

Toma Cocișiu.

BCU Cluj / Cei AȘ VREA... Library Cluj

*Un cântec din codru aș vrea să m'adoarmă,
Când totul ca visuri va trece ;
Și murmurul frunzei în seară de toamnă
Să-mi cânte al morții cânt rece.*

II.

*A apelor tainice valuri în noapte
Să-și clatine undele line ;
Și plopii pe margini vorbi-vor în șoapte
De visuri trecute, de mine ...*

Ion Rațiu.

De alei Cooperativei noastre.

La apelul publicat în No. 1 al revistei, au răspuns până acuma următorii membrii, cari au subscris din nou frumoase sume la cooperativa noastră, și anume : Marian Sasu, Emil Chescheș, Eugen Groze și Petru Marcu câte 5000 lei ; Augustin Ocnean, Ioan Kövér, Valeria Suciu și Iosif Marian câte 3000 lei ; Coloman Makkai (Aiudul de sus), Iosif Herdea și Francisc Farkas câte 2000 lei. În total deci 38,000 lei. Invățători-cooperatori, grăbiți-vă a semna din nou pentru Cooperativa voastră, care e menită să vă înlesnească traiul vieții.

La cooperativa noastră se găsesc imprimate pentru absențiile și bugetele școlare ; imprimate atât de mult întrebuințate astăzi.

ȘTIRI.

Locale. Ziua de 10 Maiu a fost serbătorită cu mare solemnitate și în orașul nostru, Aiud. În toate bisericile s'a oficiat serviciul divin, la care au luat parte autoritățile și școalele. La orele 11 a. m. s'a oficiat în Piața Regele Ferdinand, un *Tedeum* de către dl protopop român ortodox Iosif Pop asistat de dl preot S. Savu. A cântat corul liceului „Titu Maiorescu”. După *Tedeum* au ținut cuvântări despre însemnătatea zilei dnii, maior Pața din Bat. VI. Vân. de munte și profesorul E. Hulea. A urmat apoi defilarea tuturor școlărilor și trupelor din localitate. Defilarea școlărilor și mai ales a trupelor noastre viteje a fost admirabilă. Seara orașul a fost iluminat. La orele 9 a avut loc o retragera cu torțe în frunte cu muzica militară.

Distincție. Ministerul a luat cunoștință cu multă plăcere de frumoasa activitate, ce a desfășurat-o în școală dl coleg Emil Timbuș din Meșcreac. Ține ca o datorie să-i mulțumească, dorind ca munca dânsului să găsească cât mai mulți imitatori.

Școală pedepsită. Ministerul aplică pedeapsa „Avertismentul” școlăii minoritare reformate din comuna Ciuguzel, plasa Aiud, pentru că școala aceasta are sigilul în ungurește și învățământul istoriei îl face tot în limba maghiară.

Producție școlară. Dl inv. Ioan Mureșan din Crăciunel a aranjat în 3 l. c. o producție corală-teatrală, care a reușit splendid. Venitul curat de peste 1000 lei s'a destinat în favorul școlăii.

Conferințe culturale. În 10 l. c. s'a ținut conferințe culturale cu învățătorii în comuna Beldiu. A participat și dl revizor școlar M. Sasu, care înainte de amiază a vorbit despre însemnătatea zilei, iar după amiază a vorbit dimpreună cu dl director I. Marian despre băncile populare.

Cooperatiste. Dl revizor școlar M. Sasu a fost ales în 13 l. c. membru în consiliul de administrație al Federalei „Zorile” din Ludoșul de Mureș, iar dl inv. dir. I. Marian censor supleant.

Lemne pentru construcțiile școlare. Casa Pădurilor a aprobat pentru Comitetul nostru școlar județean o cantitate de 1200 metri cubicii de lemne fasonate, ce sunt necesare la construirea localurilor de școala din județ. Costul materialului e cel al tarifului de azi, redus cu 35%^o. Lemnul se găsește în depozitele statului dela Gurghiu.

Poșta Administrației. Chităm următoarele abonamente: I. Sanțiu, W. Kocsis, I. Barna, R. Boer, Fr. Farkas, A. Aldea, E. Cioara, N. Dușa, C. Makkai (Aiudul de sus), I. Rusan (Ampoita), Comitetul școlar Zlatna, P. Petringenar, G. Petric, E. Scrobote, I. Deva, I. Mureșan, I. Oancea, T. Coldea, A. Cibu, I. Mihaiu, M. Șerban, A. David, I. Roșca, V. Kornya, A. Savu (Blandiana) câte 30 lei, A. Pop (Teiuș), A. Pop (Șard), A. Hârșian, L. Sturza, Elena Dr. Stoianoviciu, I. Filimon, N. Avram, A. Floașiu, S. Morușca, D. Raceu, S. Mitrea, V. Mărginean, Leontina Dr. Rațiu, N. Szilágyi și I. Neamțiu câte 60 lei.